

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio VIII. Cui debeantur decimæ, quando faciesfundii mutatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

stante, decimas novalium totas deberi Parocho, nisi aliunde constet, illam communionem etiam ad novalia extendi.

999 **Affert. VI.** Is, cui conceditur privilegium percipiendi decimas novalium, non potest vi illius percipere illas, quas alius tempore concessi privilegij ex novalibus possidebat; sed solum ex ijs novalibus, quæ post privilegium impetratum fiunt. Ita statuitur *c. 2. prin. h. t. in 6.* ubi sermo quidem est solum de ijs, qui possident veteres decimas, & insuper novas impetrant; sed cum par sit ratio etiam de ijs, qui nec veteres antè percipiebant, idcirco absolute dicendum est, sub concessione novarum non intelligi eas, quas tempore privilegij ex novalibus alij jam possidebant: nisi de his in privilegio specialis fiat mentio. Idem aperte statuitur *c. 31. de privil.* Ratio statuendi erat, quia Pontifex nullius juri præjudicat, nisi id exprimat, ut traditur *cit. c. 31. 29. de privil.* ac passim alibi: dum igitur cuiquam concedit decimas novalium, mentione non facta earum, quas alij jam possident, censetur concedere

solum ex novalibus futuris.

Affert. VII. Qui decimas anti-⁴⁰⁰ quas possident vel integras, vel ultra medietatem, ac postea impetrant privilegium percipiendi etiam novas, vi hujus (nisi plus exprimat) duntaxat dimidias percipere valent, uti statuitur *c. 2. §. 1. h. t. in 6.* Quia privilegium de percipiendis decimis ad aliam Ecclesiam pertinentibus valde odiosum est, & idcirco, ut ibidem dicitur, *non est verisimile, situnc de plena & integra perceptione* (ac absolute de ea, quæ est ultra medietatem, ut mox additur) *veterum fuisse expressum, quod Apost. Sedes pariter & similiter novalium decimas in tam grave Parochialium Ecclesiarum præjudicium concessisset.* Quin privilegium percipiendi novas intelligi debet concessum solum secundum illam quantitatem, quam impetrans prius percipiebat ex antiquis, ita ut si de his tantum habuit tertiam aut quartam partem, majorem etiam de novis percipere non possit, ut habetur *cod. c. 2. prin.* quo tamen Statuto ait Pontifex nolle se comprehendi Cistercienses & Carthusianos,

QUÆSTIO VIII.

Cui debeantur Decimæ, quando facies fundi mutatur.

SUMMARIUM.

401. Fundi

401. Fundi faciem colonus pro arbitrio mutare potest, & ex novis duntaxat fructibus, et si vilioribus, tenetur ad decimas.
402. Is, cui vi transactionis, prescriptionis, vel privilegij, debentur certa speciei fructus, eandem illam speciem colligit, si post mutatam culturam provenit.
403. Si hinc nimium gravaretur Parochus, compensatio ipsi facienda foret.
404. Ab eo, qui novos fructus colligit, non à Parochianis.
405. Laico decimatori nulla debetur compensatio.
406. Quis decimandi vi transactionis, aut prescriptionis, in certis fundis habet, colligit ex quibusvis fructibus, qui variata culturâ proveniunt.
407. Concordat Jus Bavaricum: sed cum limitatione.
408. Occurritur objectioni.
409. Habens privilegium colligendi decimas ex certis v. g. vineis, nequit colligere ex frumentis, si illa mutata fuerint in agros.
410. Ratio assertionis.
411. Laicus solam quasi possessionem immemoriam allegans, nequit ex alijs fructibus colligere, quàm ex quibus hætenus collegit.
412. Contrarium statuitur de decimatore Ecclesiastico.
413. & seqq. solvuntur opposita.
418. Si fundus prius tulit fructus non decimabiles, debentur ex novis decima.
419. Debentur Parocho, non illi, qui hætenus decimas antiquas in hac Parochia collegit.
420. Nonnulli casus excipiuntur.
421. Quorundam opinio, deberi decimas fœni, si ager vertitur in pratum, etiam ibi, ubi aliàs decima ex fœno non solvuntur.
422. Negativa præfertur.
423. Rationibus firmatur.
424. Solvuntur opposita.
425. Limitatio quadam additur, alia rejiciuntur.
426. 427. Casus particularis resolvitur.
401. **F**acies fundi mutari dicitur, quando mutatur ratio culturæ, v. g. si ex prato vel vinea fit ager, aut vicissim; aut si ager prius consitus frumento, postea conferitur alijs leguminibus, v. g. pisicis, fabis, ciceribus, lentibus, panico, milio, lupinis, phaseolis &c. quæ multis in locis inter minores Decimas censentur; aut oleribus, rapis, lino, cannabe, nicotiana seu tabaco, lupulo &c. Cujusmodi mutatio si fiat, fundus erit novale, at solum improprie dictum. De ejus decimis tria controversa sunt. I. Cui debeantur, si ex prato v. g. vel vinea fiat ager, & alius decimas vini vel fœni, alius frumenti in illo territorio

ño possideat? II. An debeantur, si ex fœno de consuetudine nihil solvitur, & ex prato fiat ager? III. An & cui debeantur, si vicissim ex agro fiat pratum? Antequam mentem meam super his quæstionibus aperiam, suppono ex communi DD. & c. 4. b. t. posse fundi dominum pro arbitrio culturam mutare, nec ab Ecclesia vel decimatoribus impediri à variatione posse, dummodo id non faciat animo fraudandi, solvatque decimas ex novis fructibus pensitari solitas. Diximus *ex novis fructibus*: non enim si fundus nunc ferat fœnum v. g. vel rapas, tenetur solvere decimas frumenti, quas antea ex agro pendebat, ut rursum tenet communis; sicut vicissim non satisfaciet pendendo decimas fœni antea pensitatas, si fundus nunc ferat frumentum. Ratio patet: quia decimæ sunt onus fructuum, ac per consequens sunt præstandæ ex fructibus, qui nunc proveniunt; non, qui antea provenerunt. Unde rursum consequens est, quod ad nihil teneatur, si fundum relinquit incultum & nullos fructus colligit.

402 Assert. I. Si decimæ per transactionem, præscriptionem, aut privilegium ita divisæ sunt, ut Parocho v. g. assignatæ fuerint minores ex fœno, oleribus, fructibus arborum &c. majores vero alteri, v. g. Monasterio aut Hospitali, aut huic decimæ ex frumento, illi ex vino, tunc si pratum aut vinea convertatur in agrum, decimæ fru-

menti pertinent ad Monasterium: vicissim si ager desinat conferi frumento, & in pratum redigatur vel vineam, aut conferatur oleribus, rapis, &c. decimæ non amplius erunt Monasterij, sed Parochi. Ita tenent Hostiens. *in summ. b. t. q. 10.* Ant. de Butrio, aliique *in cit. c. 4. b. t.* Ancharan. *in c. 29. cod.* Rebuff. *q. 6. n. 35.* Covarr. *pract. l. 1. c. 17. n. 13.* Guttier. *99. Cam. c. 21. n. 97. & 107.* Nicol. Everhard. *Jun. vol. 1. conf. 46. n. 5.* ac alij. Assertio videtur esse certa: nam si dicto modo assignatæ sunt decimæ, absque mentione certorum fundorum, censetur divisio ita esse facta, ut undecunque proveniant majores, debeantur huic, & unde ac quodcumque minores, debeantur illi: servaturque hæc ratio æqualitas, dum sicut ob variatam culturam iste nunc percipit majores ex fundo, ex quo alter prius perceperat minores; ita vicissim decimator minorum poterit has percipere, si fundus, qui hactenus ferebat majores, postea ferat minores.

Si tamen per variationem culturæ nimis gravaretur Parochus, quia decimæ v. g. minores aut vini, quæ ipsi competunt, ob mutatam culturam jam non solvuntur, compensationem ipsi vel pecuniaria, vel ex frugibus, faciendæ est ab eo, qui decimas frumenti colligit, uti deciditur c. 2. §. 2. b. t. in 6. & c. 9. cod.

Diximus I. Compensationem faciendam esse ab eo, qui decimas frumca-

frumenti colligit: huic enim idoneis merito injungitur; non vero communitati seu Parochianis: cum enim isti solvant decimas, quas Ecclesia ad suorum Ministrorum sustentationem exigit, ad nihil amplius tenentur, ac consequenter obligatio alendi Parochum erit illius decimatoris, ad quem pervenit, quod pro alendo Parocho Parochiani solvunt.

405) Diximus II. Compensationem faciendam esse Parocho: si enim laico decimatori per illam fructuum mutationem aliquid decedat, nulla ipsi debetur compensatio, tamen si novi fructus non ad Ecclesiam, sed ad alium laicum perveniant. Ratio patet: quia congrua sustentatio ex fidelium decimis & oblationibus Jure naturali & Divino Parochis debetur, non laicis: unde sicut istis per contractus & prescriptionem alia sua jura & emolumenta decedere possunt, & transferri in alios, ita etiam jus decimandi, estque per accidens, & inter casus fortuitos numerandum, si post ablatas decimas aliunde non habeant, unde alantur. Porro sicut Parocho, ita etiam locis pijs, v.g. Monasterijs, Hospitalibus &c. compensationem aliquam arbitrio Judicis sacri faciendam esse existimo, si à Superiore Ecclesiastico assignata ipsis sustentatio fuit ex decimis, & postea eâ priventur per culturæ variationem jusque decimandi in alios sive laicos sive

Ecclesiasticos translatum: quia cum mens Pontificis fuerit, ut sustentationem, quam aliunde non habebant, haberent ex decimis, censendum est, voluisse eundem, ut absolutè ex decimis alerentur, ac idcirco, ut si illis, quas primò assignarat, succederent aliæ, ex istis modò alerentur; nisi interim aliunde accessisset aut facillè accedere posset, unde defectus assignatarum decimarum suppleretur.

Assert. II. Qui decimas ex certis fundis colligendi jus obtinuit per transactionem, consuetudinem, vel prescriptionem, poterit colligere decimas ex omnibus fructibus, qui ex illis fundis proveniunt, quæcunque variatio culturæ fiat. Unde si tempore juris acquisiti percepit decimas solum minores, quia fundus tunc erat pratum, aut hortus arboribus vel oleis confitus, poterit postea percipere etiam majores, si mutata culturâ frumentum inde proveniat. Ita post Hostiens. Panorm. Felin. Anchar. Ant. de Butrio, sentiunt Rebuff. q. 14. n. 14. & 18. Covarr. pract. c. 17. n. 17. prim. Balb. de prescript. 2. p. prim. q. 2. n. 17. Guttier. Cam. 99. l. 2. c. 21. n. 92. 99. & 103. Nic. Everhard. l. c. Harpprecht. prim. Inst. de usucap. n. 252. Suar. c. 21. n. 10. aliique communiter. Videtur casus esse expressus c. 31. de priv. c. 30. & c. 4. h. t. ibi: sicut etiam de pascuis olim decimæ persolvebantur, ita nunc de ewacem

eisdem ad frugum fertilitatem translatis, decimas volumus absque diminutione persolvi. Ubi licet sermo sit de Parochia, cui iure communi decimæ debentur, ratio tamen procedit etiam de alio decimatore, cui constat jus decimandi absolute esse concessum: idcirco enim Parocho, cui prius soluebantur minores, nunc debentur majores, quia absolute jus habet ex his fundis colligendi decimas; ergo si cuiquam alteri absolute, & sine restrictione ad certos fructus, jus quæsitum fuit in certis fundis, poterit decimas petere ex quibuscunque fructibus, qui inde proveniunt. Quod de Ecclesijs in possessione decimandi existentibus, à S. Congr. Concil. a. 1649. decisum esse refert Pignatelli *tom. 1. consult. 358. n. 1.*

407 Juri communi concordat Jus Bavaricum *tit. 28. a. 11.* his verbis: Wann ein Zehend: Herz den kleinen Zehend niergend dann allein in den Garten hat/so soll ihm der Zehend von allerley darin gebaütem Früchten/wann es gleich N. B. schwer Betrayd wäre/ folgen/ und zustehn. Hingegen wann gleich im Feld Kraut/ Rieben/ und anderes zum kleinen Zehend gehörig/ gebaüet wurde/ soll der Zehend dem folgen/ welcher den grossen Zehend hat. Quæ verba procedunt de casu nostræ assertionis, quo videlicet assignatio decimarum non secundum certos fructus, uti in casu prioris assertio-

nis, sed juxta certos fundos facta est. Illud verò, quod ibidem subiicitur, peculiare est, & primam nostram assertionem non parum limitat. Sic autem habet: Hätte aber der Zehend: Herz des kleinen Zehend solchen nit nur in den Garten/sonder auch außserhalb in Feldern Zefängen/ soll ihm gleichwol der Zehend von allen Früchten in den Gärten folgen/ aber auf dem Feld soll er den kleinen Zehend/ zuverstehen von den Früchten/ die nach Inhalt des folgenden 12. Artikuls/ zum kleinen Zehend gehörig/ allein auf einer halben Zuchard Ackers/ bey jedem Mays haben/ das übrige dem folgen/ welchem der groß gehörig ist. Igitur quamvis de Jure communi illis, qui absolute, & absque restrictione ad certos fundos, jus habent colligendi decimas minores, istæ debeantur integræ juxta *n. 402.* undecunque proveniant: in Bavaria tamen solum conceduntur ex dimidio jugero singulorum colonorum. Ratio sic statuendi haud dubie erat antiqua consuetudo, & ex consuetudine præsumptum quoad laicos (utpote quibus sola consuetudo non patrocinatur) privilegium. Forsan æquitas decisionis etiam ex eo peti posset, quòd ijs, quibus decimæ solum ex hortis concessæ sunt, decimæ tantum minores concessæ videantur, quia ordinariè hæc solum ex hortis proveniunt. Cum igitur vi ejusdem articuli decimatori hortorum ultra minores decimas

simas competant etiam majores, si ex hortis proveniant, æquum videri potest, ut vicissim decimator agrorum habeat minores, si istæ ex agris proveniant.

498 Dices: qui in fundo, ex quo hætenus colligebantur decimæ solum minores, præscripsit jus decimandi, jus duntaxat minorum præscripsit, quia plus præscribi non potest, quam possideatur: ergo si postea ille fundus ferat majores, istæ vi præscriptionis non competent. R. neg. ant. quia etsi jus decimandi immediatè solum detur in fructus, ejus tamen quasi possessio & præscriptio afficit ipsum fundum decimalem, & non hos vel illos certos fructus: unde quomocunque ille fructificet, præscribenti fructificat quoad decimas, estque varietas fructuum solum per accidens, uti patet ex *cit. c. 4. h. t.* ob rationem, quæ datur *c. 30. eod.* quòd eadem res non debeat diverso jure censerì. Non tamen negamus, fieri posse, ut possessio non sit in ipsis fundis, sed solum in fructibus, v. g. si quod Monasterium à longo tempore collegit decimas vini, ex quibuscunque fundis Parochiæ illud proveniret; Parochus verò decimas frumenti. Hoc casu possessio erit non quoad fundos, sed solum quoad fructus, & idcirco, si vinea vertatur in agrum, decimæ jam non Monasterij, sed Parochi erunt; & vicissim, si ager vertatur in vineam, Monasterium, non Pa-

rochus illam decimabit, ut pòt Innoc. Anchar. ac alios benè tradit Rebuff. *q. 13. n. 61.* & patet ex dictis *n. 402.* Idem dicendum est, si Monasterio v. g. concessum sit privilegium universale colligendi decimas vini: si enim vineæ postea mutantur in agros, non poterit vi privilegij decimas frumenti colligere. At poterit colligere ex vino, si agri mutantur in vineas, cum limitatione tamen, de qua *n. 403.* Si verò decimæ v. g. vini solum præscriptæ fuerunt in certis fundis, colligere præscribens eas nequit ex alijs, qui fortè in vineta convertuntur: valet enim hîc illud, plus non esse præscriptum, quam fuerit possessum.

Assert. III. Si quis in quibusdam 409 certis fundis vi privilegij colligit decimas v. g. fœni aut vini, & postea pratum vel vinea convertatur in agrum, decimæ frumenti non ad ipsum, sed ad Parochiam pertinent. Casus longè diversus est ab eo, quem posuimus *assert. 1. n. 402.* quando videlicet constat, ex privilegio vel præscriptione deberi in aliqua Parochia vel territorio certæ speciei decimas uni, alterius alteri: tunc enim, ut diximus, mutatis fructibus mutatur decimator, ita ut decimæ v. g. frumenti jam non sint illius, qui prius collegerat, decimas vini; sed illius, qui in illa Parochia hætenus collegerat decimas frumenti. Hîc verò ponitur casus, quo non con-

A a stat

stat de fructibus certis huic vel illi concessis, sed solum, quod ex hoc illove fundo unus ex privilegio, v.g. laicus, collegerit decimas vini (quia haecenus haec solae inde proveniant) alius decimas frumenti. Idemque in isto, quod in priori casu, dicendum esse existimo. Pone ergo, pratum vel vineam, ex quo laicus haecenus collegit decimas foeni vel vini, converti in agrum: dico, jus colligendi decimas frumenti jam non esse penes laicum, sed penes Parochum, vel eum, qui vi praescriptionis haecenus frumentum decimavit.

¶ 10 Ratio est: quia privilegium decimandi, utpote contrarium Juri communi & privato Parochi, est odiosum, & ut omnes fatentur, strictissima, saltem quoad laicos, interpretationis. Cum ergo ex usu privilegij & decimatione a laico haecenus facta solum colligatur, quod obtinuerit privilegium decimandi v.g. foenum, ac aliunde, ut ponimus, non constet, fuisse privilegium absolutum, seu datum ad decimas hujus fundi, quaecunque illae forent, consequens est, praesumi debere (nisi contrarium aliunde constet) quod datum fuerit solum ad illius certae speciei decimas, quas fundus haecenus ferebat, ejusque decimator hucusque solas collegerat: alia interpretatio non foret stricta (qualis esse debet) sed lata, quam horret privilegium odiosum. Ratio ulterior est: quia po-

test aliquis habere privilegium colligendi decimas foeni, quin habeat colligendi quascunque alias etiam ex eodem fundo, & sic dum illae fuerunt concessae, non hoc ipso concessae erant etiam reliquae: cum sub concessione alicujus juris simpliciter facta non veniat jus, quod postmodum oritur de novo, licet sit simile priori, ut patet ex c. 2 s. b. t. & observat ibi Panor. n. 7. maxime cum decimator foeni forsitan has tantum decimas a Pontifice petierit, utpote quas solas tunc fundus ferebat, & nec ratio forte fuerit, alias, quam has, concedendi.

Ex dictis patet, quod laicus decimator, qui praeter possessionem immemoriam alium titulum allegare non potest, illas tantum decimas exigere possit, quas haecenus collegit; non vero ullas alias, quae post mutatam fundi culturam proveniunt. Ratio est: quia in tali casu nec praescriptionem (haec enim in laicis locum non habet, ut infra dicetur) nec alium titulum, praeter privilegium, allegare potest: privilegium autem, ut diximus, ipsi solum quoad decimas hujus speciei, quas haecenus collegit, patrocinatur. Quae cum aperte, ut opinor, sequantur ex communissima T. & Canonist. doctrina de non extendendo privilegio odioso ad ea, de quorum concessione non constat, consequens est, quod pro hac assertione praeter rationem stet maxima DD. auctoritas.

Aliud

412 Aliud dicendum videtur de decimatore Ecclesiastico: huic enim etsi solum privilegium decimandi æquè parùm ac laico faveat quoad decimas novas post privilegium ortas, ut patet ex dictis *n. 391*. Si tamen tempore ad præscribendum requisito in possessione fundi decimalis fuit, allegare potest præscriptionem (quam allegare nequit laicus) & vi illius petere decimas novas, quas fundus antè non ferebat, juxta dicta *n. 406*.

413 Dices I. *c. a. b. t.* apertè statui, ut si quis ex aliquo loco percipere solitus fuerit decimas, eas habere debeat de omnibus, quæ in eo loco plantantur, etiam si ratio colendi fuerit mutata. *R.* Ibi sermonem esse solum de Parochijs: quibus cum Jus commune assistat, resistat verò privilegiatis, & longè dispar sit de utrisque ratio, argumentum ad hos ab illis peti ex illa decisione ne utiquam potest.

414 Dices II. Qui in aliquibus fundis præscripsit jus decimandi, poterit novos fructus, qui post variatam culturam proveniunt, decimare, æquè ac illos decimavit, qui tempore præscriptionis provenerunt, ut concessum est *n. 406*. ergo idem dicendum est de privilegio, cum præscriptio æquè odiosa & restringenda sit ac privilegium. *R.* neg. conseq. & paritatem: quia præscriptio, ut dixi *n. 408*. non certos duntaxat fructus, sed ipsum fundum decimalem afficit, & absolu-

tè obnoxium facit, obligatque præscribenti; unde consequens est, eidem pariter obnoxium esse, quidquid fundus fert. E contrario, privilegium decimandi per se non extenditur ad quoscunque fructus, sed sæpe datur tantùm ad aliquos determinatos, v. g. vini, aut foeni. Cum ergo laicus, si solà possessione immemoriali se tuetur, nec ex forma privilegij (utpote quod nequit exhibere) ostendere possit, absolute concessas sibi esse decimas ex his fundis, neque id erui possit ex usu privilegij, cum iste hætenus fuerit solum circa has determinatas decimas vini, nullo sanè ex capite præsumi potest, quòd jus absolutum & in omnes decimas ipsi fuerit concessum. Unde cum ejus privilegium sit odiosum, & ita interpretandum, ut quàm minimùm noceat Ecclesiæ, in cujus præjudicium concessum fuit, consequens est, quòd sumi debeat tantùm de illis decimis, circa quas hætenus fuit usurpatum: aliàs si de quibusvis acciperetur, non strictè & cum minimo damno Ecclesiæ, sed latè fieret ejus interpretatio. Constat profectò cum ex varijs Juribus, tum ex ratione & consensu DD. ut fuse ostendunt Suar. *de leg. l. 8. c. 27*. Salas *disp. 17. sect. 8*. Sanch. *de Matr. l. 8. disp. 7*. Bonacina *disp. 1. q. 3. pun. 7*. Palao *tr. 3. disp. 4. pun. 10*. Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 13*. si privilegium præjudicat tertio, vel Juri communi, & dubium est, quæ

fuerit mens concedentis, ita exponi debere, ut de minimo procedat, si de hoc solo verificari potest: cum certum sit, nunquam censeri derogatum Juri vel communi vel tertij, nisi de derogatione constet. Atqui in nostro casu dubium est, utrum laico concessum fuerit privilegium ad quascunque decimas ex his fundis, an solum ad aliquas, estque hoc privilegium adversum tam Juri communi, quam tertij, ergo &c.

415 Dices III. Mutatione qualitatis seu formæ non mutatur substantia fundi: ergo si privilegium habeo colligendi decimas ex fundo, colligere possum, qualescunque proveniant, cum idem semper fundus maneat, & varietas fructuum sit solum accidentaria. R. consequentiam tunc solum esse bonam, si ipse fundus absolute mihi obligatus sit, uti est, quando jus decimandi in ipso præscripti, aut quando privilegium absolute ad ejus decimas datum est: secus, si nec ex ipsa forma privilegij & tenore verborum, nec ex ejusdem usu constat, fueritne absolute, an solum in certis fructibus, quos fundus tempore dati privilegij ferebat, concessum.

416 Dices IV. c. 30. h. t. Pontifex Monasterijs, quibus decimæ majores & minores in aliqua Parochia erant solutæ, adjudicat etiam novas, quæ prius non percipiebantur, rationem addens: *cum ipsis terra illa ab antiquo fuerit decimalis, & non debeat una eademque Ecclesia*

diverso jure censeri. Hæc autem ratio pugnat pro omni casu, sive terra fuerit decimalis ex præscriptione, sive ex transactione, sive ex privilegio. R. I. Ibi agi de casu præscriptionis, ut Panor. Anton. de Butrio, alique supponunt, & patet ex summano capituli. At non est eadem ratio præscriptionis & privilegij, ut modo diximus. R. II. In casu capituli decimas tam majores quam minores fuisse solutas Monasterio; illius vero generis decimas, de quibus ibi controversum erat, cui deberentur, nec à Monasterio nec ab ullo altero antea fuisse collectas. Unde inferunt Hostiens. Panor. Joan. Ant. de Butrio *in cit. c. 30. & Rebuff. q. 14. n. 25.* si certi generis decimæ sint hæctenus solutæ non Monasterio, sed alicui alteri, & postea ejusdem generis fructus alicubi de novo proveniant, decimas inde deberi non Monasterio, sed illi alteri. Et de hoc ultimo casu sermo nobis est: ponimus enim, vineam, cujus decimas hæctenus percepit laicus, converti in agrum, & ex agris illius Parochiæ decimas non illi laico, sed alteri solvi. Hinc cum ijisdem DD. inferimus, eandem rem debere censeri diverso jure, quando est diversa ratio, uti est in nostro casu. R. III. ibidem sermonem esse de casu, quo alicui absolute concessa est facultas decimandi, ut ibi notat Wagnerek. At ex privilegio, vi cujus laicus hæctenus percepti

cepit decimas vini, non constat illud procedere absolutè & de quibuscunque alijs decimis: in dubio autem præsumptio stat pro Ecclesia contra laicum.

417 Dices V. Non debet esse penes dominum fundi adimere decimas uni pro arbitrio, & adijcere alteri: atqui esset, si laicus, qui hæcenus collegit ex fundo decimas foeni, non posset ex eodem colligere decimas etiam frumenti, postquam pratum conversum est in agrum. R. hoc argum. nimium probari: sequeretur enim, vel non posse à domino culturam fundi mutari, vel decimas, quæcunque sint, ex eodem fundo semper deberi illi, cui semel debebantur. Neutrum verum est, ut patet ex dictis n. 402. Directè igitur & immediatè dominus fundi non potest pro arbitrio attribuere decimas, cui vult; potest tamen mediatè & per consequentiam, dum mutatà culturà (quæ ipsi est libera) vi vel consuetudinis, vel privilegij, vel transactionis, pro diversitate fructuum diversus est decimator.

418 Assert. IV. Si fundus priùs ferebat fructus, de quibus ex consuetudine decimæ non solvantur, v. g. foenum, & postea ferat fructus decimabiles, v. g. frumentum, de his solvendæ sunt decimæ, haud secùs, quàm si frumentum inde semper provenisset, aut foenum fuisset decimatum. Conveniunt in hac assertione DD.

Ratio aperta est: quia consuetudo, utpote quæ stricti juris est, & usurpata se non extendit, solum exceptit foenum, non verò fundum absolutè exemptum ab onere decimarum, ergo si is postea ferat alios fructus, quos consuetudo à decimis non fecit immunes, solvendæ hæerunt, æquè ac ex alijs fundis ejusdem generis fructus ferentibus. Siquis verò prætenderet, consuetudine legitimè præscriptà suum fundum non solum quoad hos certos fructus, sed absolutè quoad omnes esse exemptum, probatio ipsi incumberet, quam tunc justam afferret, si ostenderet, pratum, quod modò convertit in agrum, jam olim fuisse agrum, & neque tunc decimas inde fuisse solutas.

Assert. V. In casu modò posito 419 decimæ novorum fructuum debentur Parocho; non verò alteri, cui decimæ antiquæ in illa Parochia ex præscriptione, privilegio, vel infeudatione competunt. Ita rursum communis DD. nemine, quem sciam, refragante. Ratio est: quia si fundus, qui priùs tulit fructus non decimabiles, modò ferat decimabiles, propriissimè novalis est: cum novale non solum tunc sit, quando terra priùs sterilis & omnino inculta ad culturam redigitur; sed etiam tunc, quando priùs tulit fructus oneri decimarum non subjectos, nunc verò fert subjectos, ut partim tradunt, partim supponunt DD. præsertim Gloss. in c. 4. h. r.

A 2 3 Panor.

Panor. *in c. 21. de V. S. n. 1.* Rebuff. *q. 14. n. 22.* Suar. *c. 22. n. 9. & 10.* Bern. van. Espen *Jur. Eccl. p. 2. tit. 33. c. 6. à n. 8.* Wagnerek *in c. 13. h. t. not. 1.* Nec tantum juxta Canonistas, sed etiam juxta lectum *l. ult. ff. de term. motu*, Novale est, si sylvâ eradicatâ fundus seminatur, non obstante, quod sylvâ non sit omnino sterilis, sed lignorum fructus ferat. Unde apertum est, quod si pratum, ex cujus fœno decimæ non solvuntur, vertatur in agrum, ejus decimæ debeantur Parocho, quia huic debentur decimæ novalium; non illi, cui vi præscriptionis aut consuetudinis debentur antiquæ, ut dixi *n. 386.* nec illi, cui concessæ sunt in feudum, vel ex privilegio, ut *n. 390. & 391.*

420 Excipitur I. Casus, quo quis vel privilegio vel præscriptione acquisivit jus decimas novas æquæ antiquas colligendi, aut solas novas, juxta dicta *n. 387. & 388.* II. Quando prius ex prato vel sylvâ aliquid, saltem non modicum, vi præscriptionis percepit: tunc enim etiam ex alterius generis fructibus postea provenientes colligere decimas poterit, ut diximus *n. 406. & 408.* III. Quando fundus ex prato in agrum conversus jam olim fuit ager: tunc enim percipiet decimas frumenti, sicut olim; quia quoad has fundus ipsi mansit obligatus, non obstante, quod tempore intermedio, quo fuit pratum, fructus decimabiles non tulit.

Dubium superest, an si vicissim 421
ager convertatur in pratum, decimæ verò feni ex consuetudine vel privilegio non solvantur, has possit exigere, qui prius ex agro percepit decimas frumenti. Affirmant Card. Luca *disp. 4. de decim. n. 13. & 14.* & Pignatelli *tom. 1. conf. 358. n. 2.* Ratio est I. Quia Canonistæ *ex c. 4. h. t.* velut regulam statuunt, si prædij cultura mutetur, vel ex urbano fiat rusticum, manere obnoxium oneri decimarum, & prioribus subrogari novas ex novis fructibus. II. Quia etsi mutetur terræ qualitas, manet tamen substantia: manet ergo obligata quoad decimas. III. Fundus servituti obnoxius non potest mutari in præjudicium servitutem habentis: ergo neque mutari potest quoad onus decimandi; aliàs proprietarius pro arbitrio conditionem decimatoris deteriorem facere posset, & evertere jus ipsi quæsitum. IV. Uti dicitur Pignatelli *l. c. lex, quæ habetur c. 5. 6. 21. 22. h. t. de solvendis decimis ex omni re fructifera*, diversa est ab ea, quæ habetur *c. 4. h. t. de subrogatis fructibus*: ergo licet per consuetudinem derogatum sit priori, ita ut ex aliquo fundo nullæ solvantur decimæ; non tamen propterea derogatum etiam est legi posteriori, vi cujus ex fundo semel obnoxio decimis solvi istæ debent de fructibus novis, qui prioribus succedunt: quia consuetudo est stricti juris *l. 1. §. si quis ff. itin.*

de itin. actūque priv. & sic dum tollit unam legem, non hoc ipso tollit etiam diversam.

422 Assert. VI. Quando ager, ex quo hactenus soluta sunt decimæ frumenti, convertitur in pratum, non datur obligatio solvendi decimas. Si, si ista ex consuetudine in illa Parochia non solvuntur. Ita sentio cum Pirrhingio *h. t. n. 119*. Illustriss. D. Schmid *semicent. 2. contr. 29. n. 5*. P. Jac. Wex *Manip. decim. q. 6. n. 12*. Prænob. D. de Clingensperg *tr. de decim. assert. 56. n. 4*. Concordat Jus patrium *tit. 28. art. 15*. Et quamvis *art. 10*. contrarium statui videatur, quia dicitur, si in agro, ex quo hactenus frumentum provenit, serantur rapæ, brassica, milium, linum, cannabis &c. de his fructibus solvendas esse decimas, uti prius de frumentis: cenfeo tamen responderi posse, ibi sermonem esse solum de casu, quo illi fructus sunt obnoxij decimis; non verò de illo, quo per consuetudinē sunt exempti. Ratio asserti est: quia jus decimarum per se non est immediatè annexum fundis, sed fructibus, ut ostendi supra à *n. 137*. ergo si fructus sunt tales, ex quibus decimæ non solvuntur, decimator jus exigendi non habet, tametsi ex alijs fructibus ejusdem fundi prius collegerit: tum enim collegit non ratione ipsius fundi, sed fructuum decimationi obnoxiorum.

423 Confirm. I. Qui fundum omni

culturâ destituit, decimatori ad nihil tenetur: ergo neque, si conferit fructibus non decimalibus. Non enim est potior ratio pro hoc, quàm pro illo casu: quia fructus decimationi non subjecti ad eam perinde se habent, ac si omnino nati non essent. Confirm. II. Aequalitatis ratio videtur postulare, ut sicut solvendæ sunt decimæ, si fundus, qui prius tulit fructus non decimabiles, nunc fert decimabiles; ita vicissim non solvantur, si prius tulit decimabiles; nunc verò non decimabiles. Confirm. III. Si agri culturâ destituantur, & in sylvas excrescant (ut tempore belli Suecici multis in locis contigit) nemini decimatorum in mentem venit decimas lignorum exigere: non aliam ob causam, quàm quia ligna de consuetudine non decimantur. Stat ergo praxis pro nostra assertione.

Ad I. Rationem in oppositum *n. 424* regulam illam non absolutè & in omni casu procedere: aliàs semper ille, qui ex fundo percepit aliquandiu majores decimas, jus haberet ex eodem percipiendi minores, ac vicissim: quod falsum esse constat ex dictis *n. 402*. Quando igitur *civ. c. 4*. dicitur, ex fundo ad fertilitatem frugum translato debere etiam Monachos decimas solvere, si prius ex ejusdem fundi pascuis solverunt, sermo est de frugibus oneri decimarum subjectis, non verò de exemptis. II. & III. ratio supponit ipsum fundum immediatè obligari

ad

ad decimas. At hoc rejeci *cit. n. 137*. Unde non est paritas inter servitutem & jus decimandi: illa enim inhæret immediatè fundo, ut patet ex *l. servitutes § si antea. ff. de serv. urb. præd. l. sed si quid § proprietates ff. de usufr. l. etsi fortè §. fin. ff. de serv. vend. l. certogenesi §. si totus. ff. de serv. rust. præd. & latè tradit Cæpolla *tr. de serv. rust. præd. c. 9. à n. 40*. Ad id, quod additur, juxta nostram opinionem fore in arbitrio proprietarij jus decimatori quæsitum tollere, respondi *n. 417*. IV. Ratio pariter malè supponit, quòd *cit. c. 4*. loquatur de quibusvis fructibus subrogatis: assero, loqui solùm de illis, ex quibus solent pendì decimæ; idque probant rationes *n. 422. & 423*. allatæ, nec contrarium evincit ulla vel lex vel ratio.*

425 Limitatio tamen assertioni addenda est, quam feci supra *n. 403*. Limitant aliqui II. in casu, quo quis odio decimatoris agrum in pratum converteret. Verùm cum hic utatur jure suo, non peccat contra Justitiam, neque ad solvendas decimas tenetur, quamvis peccet contra charitatem, ut benè notat Fagund. *in 5. præcept. Eccl. l. i. c. 6. n. 10*. Non tamen nego, si de hujusmodi malignitate constaret, & proprietarius probare non posset, suâ interesse variare culturam, compelli eundem à Magistratu posse ad continuandam priorem culturam. Limitant III. ajuntque, assertionem non procedere, si quis

in præjudicium decimatoris rationem culturæ mutaret. Verùm vel fermo est de decimatore Parocho, Monasterio, aut Hospitali, cui sustentatione assignatæ sunt decimæ, & cui his subtractis illa subtracteretur; vel de decimatore alio, cui privilegio, præscriptione &c. acquisitum est jus decimandi? Si prius: versamur in casu limitationis primæ, de quo *cit. n. 403*. Si posterius, malè fit limitatio: quia sequeretur, aut licitam proprietario non fore variationem culturæ, aut hæc variatâ decimas, ut prius, solvendas esse: hoc autem nec ipsimet admittunt, & falsum esse patet ex dictis *n. 403. 417. & 422*.

46 Ex dictis patet responsio ad casum, quem proponit Nic. Everhard. Jun. *vol. 1. cons. 46*. Parochus alicubi habuit jus percipiendi decimas ex frugibus hirsutis von dem rauchen Gertraid / videlicet de hordeo & avena Gersten und Haber; Nobilis laicus de frumento plano vom glatten Gertraid / tritico nimirum seu filigine dem Weizen / zea seu spelta Dinkel / Fesen / oder Kern / & secali Rosen. Ratio culturæ mutata est, & frugibus hirsutis successerunt planæ. Quærebatur, decimæ ex istis cui deberentur, Parocho, an Laico? Parocho fuisse debitas, sequitur ex dictis à *n. 409*. quia laicus decimas nec quoad certos fructus, nec quoad certos fundos præscribere potest, sed tantùm habere ex privilegio vel feudo; hoc verò cum stricti juris

juris sit, præsumitur datum esse non solum quoad certos tantum fructus, sed etiam quoad certos solum fundos. Ut igitur prætere possit jus percipiendi decimas ex tritico in agris, in quibus hætenus Parochus percepit ex hordeo, aut privilegium hujus juris exhibere debet, aut probare, quod à tempore immemoriali sui antecessores decimas ex his fundis perceperint, quicumque fructus inde provenissent. Consentit Everhard. l. c.

& Monasterium, aliūve decimatorem Ecclesiasticum, & hic probare posset, se hætenus promiscuè ac universim decimasse triticum & secale in hac Parochia, Parochum avenam duntaxat & hordeum, jus ipse, & non Parochus, haberet triticeas decimas ex agris controversis colligendi, juxta dicta n. 402. & 412. E contrario penes Parochum jus foret, si alter ex certis duntaxat agris illas percepisset, juxta dicta n. 406.

427 Si verò lis esset inter Parochum

C A P U T II.

De Ecclesijs & Ecclesiasticis, quibus debentur Decimæ Jure extraordinario.

Q U Æ S T I O I.

An Transactione, Compromisso, aut Permutatione, acquiri Jus Decimandi possit.

S U M M A R I U M.

428. Multiplex modus acquirendi Jus Decimandi.

429. Acquiritur Transactione.

430. Requisita & effectus talis

Transactionis.

431. Etiam Compromisso obtinetur.

432. Et Permutatione.

428 Cùm hætenus decisum sit, quibus Ecclesijs & Clericis Jure ordinario jus decimandi competat: sepe verò hoc jus possideant Ecclesiæ & Clerici, quibus SS. Canones resistunt:

idcirco inquirendum nunc est, quidnam sint legitimi modi, quibus à propria Ecclesia & Parocho ad extraneos devolvuntur. Tituli, de quibus dubitari potest, sunt: *Trans-*
actio,

B b